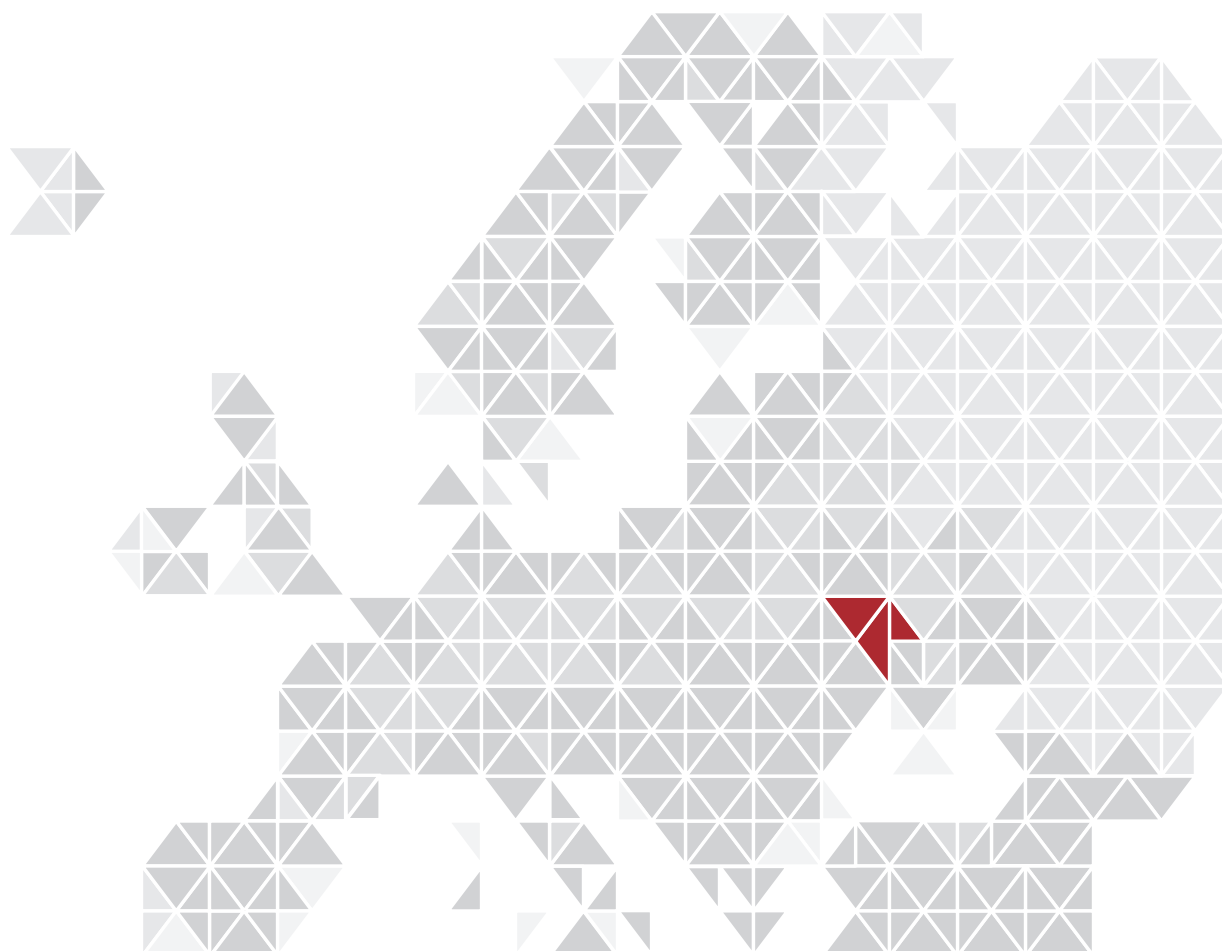

SOLUȚIONAREA CONFLICTULUI TRANSNISTREAN LA CEL DE-AL 25-LEA AN DE IMPAS: CAUZE, OBSTACOLE ȘI SOLUȚII POSIBILE

Autorii:

Dumitru Mînzărari

expert asociat APE și doctorand în științe politice
la Universitatea Michigan-Ann Arbor

Victoria Bucătaru

directoare executivă a APE

Toate viziunile exprimate în acest articol sunt opinii personale

Provocarea

Volumul cercetărilor academice și celor de politici privind conflictele înghețate în arealul post-sovietic, în general, și vizând conflictul transnistrean, în special, nu ne copleșește prin diversitatea sa. De fapt, aceasta relevă o abordare foarte conformistă și nu prea iscoditoare, identificând declanșatorului conflictului ce derivă din neînțelegerile interetnice.¹ Chiar dacă în ultimii ani dezbaterile politice din Vest s-a deplasat (cel puțin din perspectiva discursului) de la o explicare a conflictului pur etnic spre conflictul “politic”, fundamentarea logică mai este încă bazată pe presupunerea confruntărilor etnice. Chiar și faptul că majoritatea intervențiilor de politici, precum ar fi abordările de negociere și proiectele de soluționare a conflictului încă mai implică elementul de “edificare a încrederii”, aceasta confirmă înrădăcinarea asumției “conflictului etnic”. Mai mult ca atât, este surprinzător că agresiunea rusească în Ucraina (Crimeea și Donbas) nu a dus la schimbarea percepției date. De exemplu, un influent centru analitic european a menționat recent, că “anexarea Crimeii și războiul din Donbas reprezintă primul caz în care Rusia a instigat activ la conflicte secesioniste”.²

Totuși, există explicații obiective pentru prevalența acestei abordări înșelătoare și nu ar trebui să fim extrem de critici față de analiștii și savanții din Vest.

Sunt cel puțin două motive ce stau la baza alegerii paradigmei date. În primul rând, reprezentarea manipulativă, dar și retorica ce descria la etapa inițială conflictul transnistrean drept unul etnic, au fost promovate de Federația Rusă prin discursul public, dezbateri politice și dialog diplomatic. Autoritățile rusești au finanțat evenimente naționale și internaționale ce promovau ideea dată, au creat și susținut site-uri web în limba engleză, și și-au încurajat cercetătorii să exploreze fundamentarea etnică în articole academice locale și de peste hotare, finanțând numeroase publicații.³ Aceste acțiuni bine orchestrate au reprezentat un element al campaniei revizioniste istorice a Rusiei privind Transnistria și conflictul vizat. În 2006, de exemplu, autoritățile rusești au sponsorizat publicarea și prezentarea așa-numitei “Cărți albe a Transnistriei”.⁴ Rusia a investit resurse semnificative pentru a schimba faptele istorice și interpreta conflictul transnistrean, creând noi mitologii convenabile despre acesta. De atunci, aceasta a orchestrat câteva campanii revizioniste istorice, inclusiv cea privind războiul ruso-georgian din 2008, privind “Marea Victorie” din 1945,⁵ cât și privind agresiunea sa în Ucraina, de fapt creând realități alternative și utilizând istoria ca o armă politică. Revizionismul istoric nu este un instrument nou de elaborare a politicilor și a fost utilizat de mult timp de către serviciile secrete ale Uniunii Sovietice. Autoritățile moldovenești nu doar nu au dispus de resurse suficiente pentru a contracara această reprezentare manipulativă a conflictului, dar nici nu au înțeles că această contracarare a avut o importanță fundamentală.

Un al doilea motiv de acceptare a argumentării etnice se trage de la banala psihologie umană. Atunci când ni se oferă o explicație, care pare a fi plauzibilă, deoarece rezonază bine cu alte întâmplări similare și cu percepția noastră deja existentă despre acestea – de obicei ea este acceptată. Colapsul Uniunii Sovietice a fost precedat de conflicte inter-etnice care au dus la dezmembrarea Iugoslaviei. Intuiția, precum că fărâmițarea imperiului sovietic a fost indusă de năzuința națiunilor mai mici

1 Chiar și acele studii care au identificat în mod corect conflictul major între liderii URSS și conducerea Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM) (înainte de momentul în care RSSM și-a declarat independența sa de Uniunea Sovietică) încă mai tind să opteze pentru explicarea conflictului etnic. Nu este elucidată analitic conexiunea între conflictul acestor elite și exploatarea conflictului transnistrean drept un instrument de presiune asupra liderilor RSSM de a rămâne în URSS, în pofida excesului de dovezi corelate.

2 S. Fisher (ed.), “Nu este înghețat! Conflictele nesoluționate privind Transnistria, Abhazia, Osetia de Sud și Nagorno-Karabakh în lumina crizei privind Ucraina” *Lucrarea de Cercetare SWP 9*, septembrie 2016, p.6 (a se vedea și p.9). A se vedea K. Buscher în același volum pentru opinii despre rădăcinile etnice ale conflictului (p.25)

3 Înainte ca SUA și UE să se confrunte cu efectul “Rusia azi” cât și cu practica media post-adevăr pe care l-a încurajat, astfel de argumente erau privite de occidentali în discuțiile cu oficialii și experții moldoveni într-un mod sceptic.

4 A se vedea “Cartea Albă a Transnistriei: o istorie imparțială despre război și genocid” Regnum.ru, 13 septembrie 2006, <https://regnum.ru/news/704581.html>

5 J. Prus, “Utilizarea istoriei de către Rusia ca o armă politică” Institutul polonez de afaceri internaționale, Document de politici Nr. 12 (114), mai 2015, https://www.pism.pl/files/?id_plik=19763

pentru independență a fost extrem de atractivă. Astfel, logica tensiunilor interetnice care au declanșat conflictul transnistrean nu a fost pusă la îndoială. Nici Occidentul nu și-a propus drept prioritate să investească resurse adiționale pentru a înțelege așa nuanțe ale acestui conflict, care îl făcea considerabil diferit de alte conflicte emergente.

A fost destul de dificil pentru comunitatea academică și cea de cercetare să pătrundă mai adânc în esența problemei – din cauza importanței limitate a acestui subiect, finanțarea pentru cercetări adiționale era limitată la etapa inițială de interes al Occidentului pentru Moldova. Iar la etapa mai târzie, interpretarea rusească a conflictului ca fiind unul interetnic a dat niște rădăcini puternice. Drept rezultat, anume această explicație s-a consolidat drept cea mai influentă și rezonabilă în dezbaterile politice și cele academice. Acest fapt a creat o nouă mitologie politică în jurul conflictului, care este foarte dificilă de a fi contracaraată. Din aceste considerente, a fost preluată de actorii și organizațiile din Vest care s-au implicat în procesul de soluționare a conflictului. În prezent, a devenit considerabil de costisitor din punct de vedere politic pentru actorii implicați să confrunte paradigma conflictului etnic. Ținând cont de faptul că milioane de euro au fost cheltuiți pe abordarea problemei în baza asumptiei conflictului etnic, a apărut o dinamică influentă de dependență față de această cale și politici greșite alese anterior. Va fi nevoie de un efort politic extrem de mare, curaj și angajament pentru a se distanța de abordările anterioare și de a păși pe drumul care își ia începutul de la o evaluare mai corectă a cauzelor conflictului.

Este un fapt nefast pentru o țară să se confrunte cu un conflict violent pe teritoriul său, dar mult mai rău este să fie sfidată de un conflict cu implicarea directă, deși sub acoperire, a unei puteri regionale majore. Din perspectiva dată, Ucraina a fost cu mult mai norocoasă decât Moldova, deoarece țările din Vest au refuzat să accepte istoria prezentată de Federația Rusă la valoarea sa nominală. Lucrarea dată urmează să argumenteze și să demonstreze că mecanismul conflictelor din Ucraina și Moldova este surprinzător de similar, ambele conflicte fiind conduse de dinamica unui război hibrid. Aceasta va avansa spre concluzia logică precum că procesul negocierilor, cât și soluțiile concepute nu trebuie să se ghideze de premiza conflictului etnic.

Ambele au fost induse de eforturile Rusiei de a-și portretiza invazia armată ca o rebeliune locală, utilizând măsuri care sunt pe larg cunoscute în prezent drept război hibrid. În cazul Ucrainei aceste măsuri au fost mai rafinate și avansate. Mai mult ca atât, Rusia și-a derulat operațiunea hibrid în Ucraina mult mai rapid decât în Moldova, care a fost un laborator de testare a acestei forme de agresiune armată. De fapt, nu ar fi o subestimare să spunem, că dacă Vestul ar fi fost mai atent și precaut la dinamica conflictului transnistrean din Moldova, atunci era în stare să reacționeze mai efectiv la războiul hibrid condus de ruși în Ucraina. Doar datorită faptului că Vestul a fost zguduit de anexarea obraznică a Crimeii de către Rusia, acesta a refuzat să accepte în mod orb pretextul rusesc pentru intervenția sa în Ucraina. Chiar dacă poate părea surprinzător, dependența Occidentului de abordările vechi pe conflict, cât și posibilele costuri politice și birocratice care rezultă din schimbarea abordărilor vechi, împiedică partenerii occidentali ai Republicii Moldova să accepte similitudinea extraordinară între conflictul transnistrean și invazia armată a Federației Ruse în Ucraina.

Sunt o multitudine de alte repercusiuni grave cu care se confruntă Moldova și partenerii săi din Vest, întrucât tratează un conflict hibrid și condus prin intermediari (proxy) drept unul etnic. Aceste consecințe vor fi analizate și discutate în următoarele capitole.

Cauzele conflictului: revenirea la sursă

Metafora privind tratarea unei maladii în mod greșit din cauza unei diagnoze eronate este populară în analiza politică. De asemenea mai este și una puternică, deoarece tratamentul greșit a unei maladii grave duce la decesul pacientului. Un alt exemplu, care este mai aproape de științele sociale, ține de intervenția inadecvată de politici publice, provocată de identificarea incorectă a problemei politice. Acest fapt duce la un duim de costuri și provocări. Ele includ resursele irosite, care au fost utilizate pentru intervenție, agravarea problemei de politici după ce aceasta s-a înrăutățit din cauza lipsei unei reacții adecvate de politici, cât și din cauza costurilor de oportunitate aferente. Costurile de oportunitate includ câștigurile și oportunitățile ratate ale aceluia scenariu, în care o abordare mai potrivită de soluționare a conflictului ar fi întreprinsă.

Prin urmare, în cazul conflictului transnistrean vorbim nu doar despre lucruri iluzorii, ca cele sugerate de întrebarea “ce ar fi dacă...?”. Este ilustrativă dezbaterea politică recentă din Moldova, în care unii din politicienii înalt-poziționați au ridicat întrebarea compensațiilor economice din partea Rusiei pentru ocuparea regiunii transnistrene a Republicii Moldova. Această întrebare este foarte importantă și îndelung-așteptată. Teritoriul Republicii Moldova controlat de militarii ruși, la care mai des se face referință drept Transnistria, reprezintă circa 12 procente din suprafața sa totală. Înaintea colapsului URSS, teritoriul dat genera peste 30% din produsul industrial al Moldovei Sovietice și circa 90% din energia sa. După declararea de către Moldova a independenței sale, din cauza controlului militar rus asupra regiunii transnistrene a Moldovei, multe din întreprinderile industriale lucrative ale regiunii au fost prin consecință vândute companiilor rusești, care deseori aveau legături cu Kremlinul.

Factorul economic a jucat un rol foarte important în emergența conflictului transnistrean și conturarea negocierilor post-conflict. De fapt, acesta a fost promotorul major al conflictului, reflectând o principală sursă de confruntare între elitele regionale sovietice din Chișinău și Tiraspol. Dacă am analiza în mod precaut ziarile locale publicate la finele anilor 1980 – începutul anilor 1990, am constata că această istorie apare cu o claritate vizibilă. Drept urmare a “perestroikăi” inițiate de Gorbaciov, elitele regionale sovietice de pe malul de est al Râului Nistru, care în mod predominant erau directori ai întreprinderilor industriale locale, au perceput-o ca o oportunitate pentru a prelua baza industrială locală, prin privatizarea acesteia. Politica “perestroikăi” a creat posibilitatea de a privatiza multe întreprinderi sovietice, care în majoritate erau prost administrate. Există dovezi covârșitoare despre negocierile pe care elitele transnistrene le-au realizat cu elitele politice din Chișinău privind obținerea statutului economic special pentru Transnistria și libertatea de a controla industria locală.

Lucrarea dată nu și-a propus drept scop să ofere o examinare detaliată a conflictului dat între elite, aceasta fiind reflectată în alte surse.⁶ Totuși, o examinare a dinamicii politice care a precedat conflictul violent în regiunile de est din Moldova indică asupra existenței a trei procese întrepătrunse – toate fiind declanșate de politica “perestroikăi” lui Gorbaciov. Unul din acestea a fost rezistența unui segment al elitelor Partidului Comunist al RSSM și nomenclaturii complexului militar-industrial contra aceluia element al “perestroikăi” care-și propune drept scop să ofere mai multă independență financiară și politică conducerii RSSM. Al doilea factor, după cum deja s-a evidențiat, a fost aspirația acestei nomenclaturi de a prelua marele uzine sovietice, pe care de obicei le-a supravegheat. Iar independența crescândă a elitelor de la Chișinău față de șefii de partid din Moscova ar fi amenințat aceste aspirații. Nu trebuie să ignorăm faptul, că majoritatea elitelor de partid din Chișinău de asemenea dețineau responsabilități politice față de populație, care a devenit mai activă și solicitantă din punct de vedere politic. Dimpotrivă, elitele industriale din Transnistria, în afara faptului că erau de etnie rusă și nu doreau să se subordoneze elitelor moldovenești din Chișinău, dețineau mai puține responsabilități politice. Ele urmau în special scopul de îmbogățire personală, prin privatizarea întreprinderilor pe care le administrau în calitate de nomenclatură regională. Și într-un final, un al treilea factor ținea de preocuparea în creștere a Moscovei, în special în cercurile militare și a serviciilor de securitate,

6 A se vedea D. Minzarari, S. Niculin și V. Soloviev, Rol’ Rossiiskoy Federatsii v uregulirovanii pridnestrovskogo konflikta. Chast’ pervaya: Upadok SSSR i zagovor tsentra”, Azi.md, 26 martie 2007.

de riscul că RSSM de rând cu alte republici ale Uniunii Sovietice erau predispuse să-și declare independența.

Cel de-al treilea factor a fost unul decisiv în incitarea, organizarea și canalizarea energiei reacționare a directorilor de uzine din regiunea transnistreană a RSSM de către KGB-ul sovietic. Pentru a crea o pârgă împotriva conducerii RSSM, șefii KGB-ului sovietic au creat așa-numita mișcare “Interfront” pentru a o opune intenției percepute a conducerii RSSM de a se desprinde de URSS.

Există dovezi considerabile pentru a susține ordinea dată de idei. Drept exemplu, în octombrie 1993 revista “Moscow News” a publicat un interviu cu Vadim Bakatin, fostul șef al KGB-ului sovietic. Dânsul a acceptat în acel interviu precum că la finele anilor 1980, KGB al URSS a creat și susținut mișcările “Interfront” în diverse republici ale Uniunii. În cartea sa publicată mai târziu “Izbavlenie ot KGB”, dânsul a menționat că “fronturile internaționale în republicile unionale încăpățănate au fost create pentru a instiga diviziuni în cadrul societății din aceste republici, separându-le în două tabere ireconciliabile”. După spusele lui Bakatin, era o tactică frecvent utilizată de KGB-ul sovietic de a crea aceste obstacole în calea aspirațiilor de independență ale republicilor sovietice, astfel încât conducerea acestora să poată fi șantajată – “dacă nu continui să te supui ‘Centrului’, te vei pomeni cu o mișcare Interfront, care va sfida hotarele republicii tale și legitimitatea autorităților locale”.

Este important de reamintit confesiunea primului Președinte al Moldovei, Mircea Snegur, care la acel moment era Președinte al Sovietului Suprem al RSSM. Dânsul își aduce aminte că la începutul anilor 1990 s-a întâlnit cu Mihail Gorbaciov la Moscova, care-l șantaja să mențină RSSM în cadrul URSS prin semnarea noului Tratat al Uniunii. Gorbaciov a fost însoțit de Anatolii Lukianov, Președintele Sovietului Suprem al URSS. Înainte de a se întâlni cu Snegur, ei au discutat cu Igor Smirnov, un director de fabrică din Transnistria, care a fost propulsat de KGB-ul URSS de a conduce rebeliunea locală împotriva conducerii RSSM. Drept răspuns la refuzul lui Snegur de a semna noul tratat întru menținerea RSSM în cadrul URSS, se spune că Gorbaciov l-a amenințat pe Snegur – “Mircea, dacă nu-l semnez, vei avea și republica transnistreană și cea găgăuza pe teritoriul tău”. După care, conform celor menționate de Snegur, Gorbaciov s-a adresat lui Lukianov pentru a-i confirma cuvintele, care i-a răspuns că “ei deja au una pe malul stâng al Nistrului”.⁷

Nu este o coincidență nici faptul că Interfrontul din RSSM, care a organizat directorii de uzine sovietice împotriva conducerii RSSM, a dus și la crearea așa-numitei Republici Transnistrene. Susținerea KGB-ului a oferit directorilor reacționari de uzine protecție împotriva urmăririi legale. Poziția lor la nivel de management le-a permis să mobilizeze lucrătorii uzinelor și să-i organizeze în greve întru susținerea agendei pe care și-o doreau. Era ceva de neimaginat ca lucrătorii întreprinderilor industriale sovietice, multe dintre care au operat pentru complexul militar-industrial al URSS, să anunțe grevă fără încurajarea din partea directorilor de uzine.

Ziarele din RSSM la acel moment ofereau o multitudine de dovezi despre natura artificială a acestor greve. Liderii Interfrontului manipulau lucrătorii, exploatându-le temerile despre mișcarea națională în creștere în Moldova și în special despre proiectul Legii privind statutul limbii moldovenești. Ei ofereau interpretări greșite despre lege, pretinzând că lucrătorii-vorbitori de limba rusă își vor pierde locurile de muncă și vor fi discriminați din cauza acestei legi. Este important de evidențiat că aceste manipulări aveau loc deja la etapele inițiale, când doar primele proiecte ale acestei legi erau puse în discuție de Sovietul Suprem al RSSM. Muncitorii erau manipulați de Interfront, care exploata temerile acestora pentru aplicarea presiunilor asupra organelor de conducere de la Chișinău.

Interesul liderilor Interfrontului – obținerea independenței economice pentru malul stâng al Nistrului (Transnistria) – a coincis cu interesele KGB-ului care-i susținea. Această simbioză politică este trecută cu vederea de cercetători atunci când aceștia examinează rădăcinile conflictului transnistrean. Cercetătorii tind să desprindă doar ce apare la suprafață, fără a se aprofunda în esența

7 Ibid

problemei și fără a examina nuanțele foarte importante ale conflictului. După cum se spune, dracu-i ascuns în amănunte. Dinamica incitării conflictului în regiunea transnistreană nu a fost ceva nou. Era o practică obișnuită a agențiilor secrete sovietice de a instiga rebeliuni în țările lumii a treia pentru a răsturna guvernele pro-vestice și pentru a instala guverne loiale URSS. O abordare similară a fost utilizată nu doar în cazul conflictului transnistrean, dar și în cazul Crimeii și regiunilor de est a Ucrainei, unde forțe speciale rusești sau grupuri armate sub acoperirea militarilor ruși au preluat prin forță controlul asupra clădirilor administrative în aceste regiuni. După care, aceste grupe speciale transferau controlul asupra centrelor administrației locale către activiști locali loiali, care apoi trâmbițau despre “revoluție populară” împotriva autoritățile legale de la Kiev.

Anume prezența acestor trei factori menționați și induce confuzie pentru cercetători și practicieni politici – la existența acestor factori, este ușor de creat o realitate virtuală prin invocarea a doar unul din factori sau evenimente selecte, care însoțește acel factor. Drept exemplu, s-a ignorat faptul artificial al protestelor dar și instituirea conducerii protestelor de către KGB-ul sovietic. În schimb s-a pus accent pe motivele invocate de directorii de uzine transnistrene – discriminarea etniei ruse. Acest motiv fals și a fost explorat de Moscova. Pentru a se distanța de crearea Republicii Transnistrene, autoritățile Federației Ruse care au moștenit această problemă din partea conducerii URSS, au proclamat originea etnică a conflictului. Anume din acest motiv Rusia vine cu presiuni vehemente asupra Moldovei de a accepta așa-numită Republică Transnistreană drept o a doua parte la conflict și preferă să se numească “mediator”.

Drept urmare a campaniilor politice și diplomatice intense, Federația Rusă a reușit să contamineze percepția publică vestică cu ideea precum că conflictul transnistrean are niște rădăcini pur etnice. Dacă acest fapt ar fi adevărat, ar fi fost imposibil pentru grupurile mari ale vorbitorilor de limbă rusă de pe malul drept al Nistrului, pe teritoriul controlat azi de Republica Moldova, să se integreze în viața acestei republici post-sovietice. Vestul a susținut această versiune a conflictului, deși este surprinzător cum aceeași componență minoritară locuiește în siguranță pe malul drept al Râului Nistru, pe când un grup similar minoritar de pe malul stâng pretinde că nu este în siguranță locuind în Moldova și ar dori aranjamente speciale.

După examinarea cauzelor esențiale ale conflictului transnistrean și după prezentarea parțială a obstacolelor ce împiedică soluționarea acestuia, ar fi momentul să ne aprofundăm în natura acestor obstacole.

Obstacole: o abordarea greșită

Unul din obstacolele cheie în calea soluționării conflictului transnistrean, cât de contra-intuitiv nu ar suna acest fapt pentru cititor, este însuși formatul de soluționare a conflictului acceptat la moment. Formatul a fost impus Republicii Moldovei de către Federația Rusă. Reieșind din ultimatumul de încetare a focului, care a rezultat drept urmare a agresiunii militare ruse directe împotriva Moldovei, formatul a fost blocat la prezentarea conflictului ca unul inter-etnic. Ținând cont de natura ambelor conflicte din Ucraina și Moldova, cât și a scenariilor foarte similare utilizate pentru a le incita și escalada, poate fi concluzionat că conflictele sunt exemple a ceea ce este cunoscut azi drept “război hibrid”.

Spre deosebire de Ucraina, Republica Moldova nu a beneficiat de suport din partea Vestului împotriva militarilor ruși care au preluat controlul asupra unei părți din teritoriul său. Lăsată singură să confrunte militarii ruși, Moldova nu a avut altă soluție decât să accepte un mecanism de “menținere a păcii” dominat și controlat de Rusia, cât și un format de negocieri controlat de Rusia. Totuși, sunt multe similarități între conflictul transnistrean și conflictul din Donbasul Ucrainei, care a creat “republici

populare”. În ambele cazuri s-a utilizat un mecanism similar prin montarea de către militarii ruși a unor rebeliuni “populare” și susținerea acestora. La fel, configurarea mecanismului de soluționare a conflictului are o astfel de natură, încât nu poate duce la soluționarea conflictului. În schimb, acesta oferă rușilor toate pârgurile pentru a fixa un status quo impus, sub egida căruia forțele sale militare sau grupurile paramilitare loiale controlează teritorii ale Ucrainei și Moldovei. Iar capacitatea de a controla un status quo convenabil permite Rusiei să ceară implementarea unei “soluții” specifice, care ar permite rebelilor pe care-i susține să exercite control semnificativ asupra politicilor interne și celor externe ale Ucrainei și Republicii Moldova.

Observatorul public nu a trecut cu vederea aceste similarități, deoarece mulți din Vest s-au referit la Donbasul din Ucraina drept o “a doua Transnistrie” și au îndemnat împotriva “transnistrizării” conflictului din regiunile de est a Ucrainei.⁸ Însă elementul la care nu s-a atras atenție a fost faptul că ambele conflicte (nu doar cel din Ucraina) au fost incitate în mod artificial. Rezultatul s-a atins prin prezentarea atenției publicului a unei fațade de insatisfacție populară în regiunile separatiste față de autoritățile centrale din Chișinău și Kiev. Această fațadă a implicat aducerea în stradă a grupurilor de civili, unii dintre care au fost manipulați pentru a crede că securitatea și bunăstarea lor erau amenințate de aceste autorități centrale. A fost o exploatare tipică de către Rusia a mecanismelor democratice pentru a-și promova scopurilor expansioniste. Însă, pe lângă fațada dată, au fost implicate și grupuri de militari instruiți, care sub acoperirea nopții sau fiind deghizați ca rebeli locali, au preluat clădiri administrative, secții de poliție, unități militare și alte edificii guvernamentale. Ei au înlocuit autoritățile locale cu activiști loiali, i-au pus să conducă organele administrației locale și au adus finanțare din Rusia pentru a susține activitatea acestor administrații noi. În esență, este o ocupație militară externă tipică, promovată sub fațada unei rebeliuni interne.

Unica diferență rezidă în faptul că Federația Rusă a utilizat în Ucraina grupuri de operațiuni speciale și agențiile secrete, care au fost inserate în Ucraina pentru a forța autoritățile și organele de drept ucrainene din regiunile sale afectate de conflict - Lugansk și Donețk. Pe când în regiunea transnistreană din Moldova, autoritățile Uniunii Sovietice au utilizat KGB-ul și trupele sovietice, care deja staționau pe teritoriul RSSM. Dacă însă am compara blocada unităților militare din Crimeea, sau capturarea secțiilor de poliție din estul Ucrainei, cu incidentele similare din regiunea transnistreană a Moldovei, am putea din nou observa unele similarități frapante.⁹ Unitățile militare sau secțiile de poliție din regiunea transnistreană au fost înconjurate de grupuri de civili (frecvent dominate de femei) organizați de bărbați înarmați care le utilizau drept scut pentru a pătrunde în aceste unități și lua mai multe arme. Deseori, aceste grupe de civili care înconjurau unitățile vizate în cazul RSSM erau instrumentalizate pentru a justifica transferul de arme și muniții de la unitățile militare sovietice¹⁰ către rebelii pro-ruși. Cercetarea menționată, cât și acoperirea media din perioada dată, relatează că unități militare sovietice întregi cu vehicule blindate și mijloace de luptă au “aderat” la rebeli, iar comandanții lor afirmau că nu pot face nimic să prevină aceste mișcări.

Dovezi mult mai ilustrative de folosire a acestor tactici sunt constatate în Crimeea, grație existenței tehnologiilor moderne și internetului, care permit un schimb rapid și de calitate a informației. Există numeroase secvențe video pe Youtube și alte platforme, care demonstrează cu lux de amănunte modul în care unitățile militare ucrainene din Crimeea au fost blocate de civilii pro-ruși, în spatele cărora persoane înarmate și-au forțat calea în încăperile acestor instalații militare.¹¹ Asemănarea acestor două cazuri, cât și indicația clară a faptului că ambele operațiuni au fost realizate conform aceluiași manuale și proceduri operative, este evidențiată de implicarea așa-numiților cazaci atât în Moldova, cât și în Ucraina. Acestea sunt structuri paramilitare care operează cu binecuvântarea

8 Discursul Ministrului afacerilor externe a Luxembourg-ului, Jean Asselborn, la Institutul polonez de afaceri internaționale “UE și vecinătatea sa: încotro mergem după Crimeea?” 8 mai 2014

9 A se vedea D. Minzarari, S. Niculin și V. Soloviev, “Roľ Rossiiskoy Federatsii v uregulirovanii pridnestrovskogo konflikta. Chast’ vtoraya: Bor’ba elit i derzhavnye ambitsii”, Azi.md, 6 aprilie 2007.

10 Comandanților unităților li s-a ordonat să acționeze în modalitatea dată sau simpatizau rebelii

11 D. Minzarari, “Tehnologii de conflict în zona post-sovietică: provocările războiului hibrid împotriva Moldovei” Revista de filosofie, sociologie și științe politice, nr.2 (171), 2016, p.35-55.

autorităților rusești și susținerea Ministerului Apărării rusec pe tot cuprinsul Rusiei și în câteva țări post-sovietice. O analiză profundă a rădăcinilor conflictului transnistrean ar releva și dovezi considerabile privind rezerviștii trimiși din Rusia în Transnistria de către Ministerul Apărării rusec. Ei se deplasau ca călători solitari și urmau să raporteze către structura de comandă instituită de forțele militare rusești în Transnistria.

După interferența directă a forțelor militare rusești în conflictul dintre Moldova și actorul-proxy al Rusiei în regiunea transnistreană, cu aplicarea loviturilor puternice de artilerie reactivă și din alte sisteme de armament greu, conducerea Moldovei de fapt a capitulat și nu avea o altă alegere decât cea de a accepta condițiile rusești. Situația dată a survenit după numeroase eforturi eșuate de a-și asigura suport din partea Națiunilor Unite și jucătorilor influenți din Vest. Anume după operația militară rusă implicând lovituri masive de artilerie Președintele Snegur a acceptat propunerea președintelui rus Elțin de a semna la 21 iulie 1992 un acord de încetare a focului “privind soluționarea pașnică a conflictului”. Acest acord, de asemenea, a documentat și faptul că Federația Rusă a acceptat că este una din părțile implicate în conflict.

Spre deosebire de Ucraina, Republica Moldova nu a dispus de suport extern și s-a pomenit de una singură în confruntarea cu Federația Rusă. Această situație a condiționat constituirea unui mecanism defectuos de “menținere a păcii”, pe care Federația Rusă în mod repetat a încercat să-l legitimeze, încercând atât cadrul ONU, cât și cel al OSCE. Deși doar parțial, scopul dat a fost atins cu OSCE, deoarece formula rusească impusă de menținere a păcii cu implicarea directă la pacificare a părților la conflict¹² a fost acceptată drept un mecanism de lucru în diverse discuții și inițiative ale OSCE de soluționare a conflictului. Este important de menționat, că elementele acestui mecanism de “menținere a păcii” rusec pot fi găsite atât în Moldova cât și în Ucraina. Acestea includ așa-numitul Comisia Unificată de Control în cazul conflictului transnistrean și Centrul Comun de Control și Coordonare în cazul conflictului în regiunile estice a Ucrainei.

Din aceste considerente, principalul obstacol la care am făcut referință mai devreme în textul lucrării date, este mecanismul defectuos pe care Federația Rusă l-a instalat pentru a controla procesul de soluționare a conflictului. Conflictul este imposibil de soluționat dacă mecanismul dat nu va fi înlocuit. Totuși, Rusia în mod vehement se opune înlocuirii mecanismului existent cu un alt mecanism efectiv, deoarece acest pas ar reduce controlul său asupra procesului de negocieri și ar transfera discuțiile într-un cadru de negocieri veritabile. Deoarece mecanismele curente protejează Rusia de oficializarea faptului că ea este o parte directă la conflict, permițându-i să evite costurile economice și politice aferente pe care ar trebui să le suporte, Rusia poate să mențină status quo-ul cu puține costuri și pentru o perioadă nedeterminată de timp.

Pentru Occident este dificil din punct de vedere diplomatic și costisitor din punct de vedere politic să destrame cadrul stabilit de negocieri, în care una din părțile conflictului (Rusia) poate orchestra impasurile prin proxy-ul său (administrația de la Tiraspol) fără nici-un cost. Aceasta se datorează parțial faptului că Occidentul nu poate scăpa din capcana dependenței sale de politici și abordări vechi, menționate mai sus. Se mai datorează și rezistenței instituționale față de schimbări – organizații respectabile, precum sunt OSCE și UE, s-au implicat adânc în mecanismul de negocieri conceput și protejat de Rusia. Ar fi nevoie de eforturi impunătoare pentru ca aceste organizații să accepte că de facto au legitimizat un cadru de negocieri, care de la bun început era menit să promoveze doar interesele rusești pe seama suveranității Moldovei.

Astfel, acest cadru de negocieri poate doar “soluționa” conflictul prin atingerea obiectivului pentru care conflictul transnistrean de fapt a și fost conceput de Rusia. Și anume, prin realizarea scopului de a menține Republica Moldova sub controlul politic și militar al Federației Ruse, păstrând doar aparența independenței Moldovei. Cu alte cuvinte, scopul “mecanismului de soluționare a conflictului”

12 Acest format la fel încalcă flagrant standardele minime de menținere a păcii ale ONU, care cer neutralitatea și imparțialitatea pacificatorilor.

conceput de Rusia este de a transforma Moldova într-un stat satelit al Rusiei, astfel împiedicând-o să se integreze în structurile UE. Acesta ar fi cel mai prost scenariu pentru Moldova, dar și pentru partenerii Moldovei, inclusiv UE și Statele Unite.

La moment există o presiune puternică asupra autorităților moldovenești de a continua cu modalitatea rusească de soluționare a conflictului, inclusiv așa-numitul “statut special pentru regiunea transnistreană”, care a găsit susținere mare din partea unor organizații, precum UE și OSCE. O astfel de abordare trebuie să fie evitată cu orice preț, deoarece rezultatul ar fi stagnarea economică și separarea Moldovei de Vest printr-o cortină politică – în calitate de satelit al Rusiei, Moldova nu ar avea altă alegere decât cea de a susține Rusia în afacerile sale externe. Aceste consecințe ar fi grave pentru regiune, în special pentru Ucraina și România. Ca un satelit al Rusiei, Moldova ar urma să găzduiască o bază militară rusească, care din cauza poziției geografice a țării ar deveni un element critic în instalațiile militare ale Rusiei peste hotare. Rusia, la aplicarea acestui scenariu, ar fi capabilă să amenințe militar Ucraina din partea de vest, inclusiv creând pericole pentru regiunea foarte vulnerabilă Odessa. De asemenea, Rusia ar genera un disconfort semnificativ militar și politic pentru România, deoarece Moldova cel mai probabil ar fi utilizată (printre altele) de ea pentru colectarea de informații prin mijloace tehnice, acoperind flancul de sud-est al UE și NATO.

Un alt scenariu de abordare a conflictului transnistrean ar fi cel de menținere a status quo-ului în care rolul Rusiei ca parte la conflict ar fi ignorat și implicarea sa în procesul de negocieri prin actorul-proxy al său – administrația de la Tiraspol – ar fi acceptată. E un scenariu care există deja de 25 de ani și care nu a dat careva rezultate. Acesta, însă, afectează în mod grav baza economică a Moldovei și subminează grav șansele sale de a spori bunăstarea economică a țării. Deși cititorul ar putea percepe acest argument în mod sceptic, să nu uităm de ponderea economică extrem de mare pe care regiunea transnistreană o avea în economia RSSM.

Mai sunt și multe efecte indirecte, cum ar fi inabilitatea autorităților moldovenești de a întreprinde măsuri economice efective, din motivul presiunii politice la care erau expuse din partea Rusiei pe parcursul acestor 25 de ani. Unele din acestea erau vizibile, cum ar fi interdicția exporturilor din Moldova către Rusia, care a escaladat în mod vizibil în 2006. Impactul altor efecte, cum ar fi menținerea prețurilor mari pentru gazul natural importat din Rusia, este mai puțin vizibil. Pe lângă aceste manifestări, mai sunt și multe altele care nu sunt expuse ochiului public, dar care au un impact enorm. Să examinăm, de exemplu, valurile de critică lansate de experții societății civile împotriva diverselor guverne din Moldova, acuzându-le de ineficiență și lipsă de profesionalism. Multe decizii care au fost apreciate ca fiind suboptime și prost gândite de către experții societății civile, au fost de fapt luate sub presiunea din partea Rusiei, datorită faptului că deciziile alternative au fost apreciate ca fiind mult mai dăunătoare.

O altă consecință a scenariului în derulare de negocieri transnistrene ține de stabilirea unor bariere informale pentru integrarea Moldovei în instituțiile europene. Abordarea dată a furat de la cetățenii moldoveni câteva decenii de progres. Acest proces a generat un puternic efect de dublă respingere, făcând mai dificilă avansarea pe calea integrării europene pentru clasa politică moldovenească. În primul rând, situația dată a afectat cetățenii de rând, care pe parcursul anilor de dezinformare și propagandă din partea mass-mediei de stat rusești, care a dominat spațiul mediatic din Moldova, au ajuns încet să accepte viziunea unui Vest ostil și răuvoitor. Apoi, ordinea dată de idei a afectat într-un final țările și instituțiile din Vest, care percepeau Moldova ca o țară cu dispută teritorială care implică Federația Rusă și astfel nefiind pregătită să adere la UE. Anume efectele neprevăzute și cele neevidente ale conflictului sunt cele mai grave și cele care au generat majoritatea costurilor economice, politice și sociale pentru Moldova ca țară și pentru cetățenii săi.

Unica soluție reală și de durată pentru conflictul transnistrean este cea de a accepta natura sa hibridă și instigată de factori externi, precum și de a ne distanța de la iluzia că acesta este un conflict interetnic. Abordarea dată atât va păstra în mod autentic suveranitatea teritorială și independența politică a Republicii Moldova, cât și va răspunde în mod efectiv la posibilele insecurități ale unor minorități

naționale. Logica care stă la baza acestui enunț ține de faptul că reintegrarea regiunii transnistrene în Moldova, fără a fi restrânsă și controlată în politicile sale interne și externe de Federația Rusă, ar duce la o îmbunătățire a situației economice și integrări mai rapide în instituțiile UE. Calitatea Moldovei de membru în instituțiile europene ar fi cea mai bună garanție pentru minoritățile sale naționale, datorită faptului că guvernul va elabora și implementa politici și practici inclusive și ne-discriminatorii.

La fel, ar fi cea mai efectivă modalitate pentru a ne distanța de la impasul curent, deoarece pentru a soluționa cu adevărat conflictul, Moldova ar trebui să schimbe percepția internațională a naturii acestuia, de rând cu formatul negocierilor, dar și mecanismul de implementare a soluționării conflictului. Totuși, Moldova nu poate să o facă singură. Mai degrabă, partenerii vestici ai Moldovei ar trebui aduși la etapa la care vor realiza că toate resursele pe care le investesc în menținerea formatului curent este cea mai ineficientă investiție. O așa abordare nici nu păstrează stabilitatea, după cum ar dori mulți să pretindă – deoarece status quo-ul ar fi rămas în forma sa curentă indiferent de existența unei finanțări din Vest pentru a o susține. Cu alte cuvinte, dacă partenerii occidentali ai Moldovei nu ar fi investit nimic în formatul de negocieri impus în prezent de Rusia, ne-am fi trezit astăzi în aceeași situație în care suntem.

Este un enunț ipotetic care este dificil de demonstrat. Totuși, dacă acceptăm scenariul de război hibrid în cazul conflictului transnistrean, pentru care există multe dovezi, lucrurile devin mai puțin complicate. Atunci conflictul transnistrean devine nu rezultatul unui proces social, dar un instrument creat și un mijloc instrumentalizat de Rusia pentru a atinge un rezultat final specific. Scopul final al Rusiei este crearea condițiilor pentru a dicta politicile interne și cele externe ale Moldovei. Pe de altă parte, alternativa de escaladare a conflictului ar implica ocuparea străină a Moldovei de Rusia, ceea ce ar fi prea costisitor de susținut.

Iar acum să ne imaginăm ce s-ar fi putut atinge, dacă toate finanțele investite de Occident în formatul negocierilor impus de Rusia ar fi fost direcționate pentru a contribui de fapt la constituirea unui cadru adecvat de soluționare a conflictului. În primul rând, ar fi sporit costul menținerii conflictului transnistrean pentru Rusia. Atunci, autoritățile rusești s-ar fi gândit de două ori înainte de escaladarea situației în Georgia în 2008 și înainte de aplicarea unei abordări similare pentru a stopa eforturile de integrare europeană ale Ucrainei. Rezistând modelului rusesc de soluționare a conflictului pentru Transnistria și sporind costurile pentru susținerea acestuia, Occidentul ar fi schimbat stimulentele Rusiei. De exemplu, când devenise prea scump să-și mențină influența în Afghanistan și țările Pactului de la Varșovia, Moscova s-a retras. Gorbaciov și-a retras trupele militare nu din motivul că dânsul ar fi fost un lider benign – dovezile ne demonstrează că în același timp el a utilizat șantajul militar pentru a încerca să mențină RSSM în cadrul URSS. De fapt, Gorbaciov a ordonat retragerea militarilor ruși din Afghanistan și din țările Pactului de la Varșovia deoarece prezența lor pe teritoriile acestora era prea costisitoare și astfel nesustenabilă.

Cea mai mare provocare cu care se confruntă atât Moldova, cât și Vestul în cazul conflictului transnistrean ține de înțelegerea faptului că peste douăzeci de ani de aici încolo, situația probabil nu se va schimba, dacă nu se vor investi eforturi în distanțarea de la abordarea curentă. Oferirea unui “statut special” regiunii transnistrene, controlate de actorul-proxy al Rusiei ar schimba doar fațada, dar nu și esența situației. Regiunea nu doar că va continua să fie controlată de Rusia, dar și va obține mai multă abilitate să afecteze deciziile politice de la Chișinău.

În acest caz Rusia încet cu încet, în decurs de vreo 2-3 cicluri electorale, va înlocui elitele politice din Chișinău cu politicieni loiali. Aceasta ar duce Parlamentul Moldovei la acceptarea oficială a bazei militare rusești și ar militariza din greu țara, similar regiunii Kaliningrad și Crimeea. Implicațiile pentru securitatea regională și riscul pentru escaladarea conflictului regional ar crește enorm. Deoarece la acel moment Federația Rusă deja ar acumula mai multe resurse în Moldova, aceasta ar duce la condiția când costul pentru o nouă escaladare cu Vestul va fi mai mic. Este cel mai frecvent că anume abundența resurselor și capacităților militare duce la creșterea riscului de emergență a unui

conflict violent. Acest fapt, de asemenea, ar provoca creșterea agresivității Rusiei în privința Ucrainei, încurajând-o pe prima să investească mai multe resurse și eforturi într-o forțare a unei soluții similare în Ucraina. Explicația ar fi că Rusia va trage concluzia că ideea dată este fezabilă, dacă a funcționat în Republica Moldova. Prin acceptarea soluției unui “statut special” pentru regiunea transnistreană, impusă de Rusia, Vestul ar asista Moscova în finalizarea marelui său vis de recuperare a controlului asupra fostelor republici sovietice din Europa de Est.

Evaluarea soluțiilor posibile

Evaluarea soluțiilor pentru conflictul transnistrean nu este ca ghicitul în cafea. Este de fapt un efort foarte tehnic și logic. Să ne imaginăm că dorim să îmbunătățim situația și am dori să investim o anumită sumă de bani într-un curs de acțiune specific. Dacă, drept rezultat, situația nu s-ar schimba cu mult după zece sau douăzeci de ani, atunci investițiile noastre ar fi pierdute. La fel, am avea parte și de costuri de oportunitate semnificative, din cauza șanselor ratate de a lua o decizie investițională mai bună, care ar genera profit – adică, ar îmbunătăți situația.

Gândindu-se să continue cu formatul curent de soluționare a conflictului și să continue susținerea scenariului rusesc, partenerii occidentali ai Moldovei nu ar trebui să creadă că calea dată este mai puțin costisitoare. Aceasta este o rețetă pentru înghețarea unei stări intermediare a conflictului, ceea ce nu reprezintă un echilibru natural. Este o rețetă pentru a legitima justificarea ilegală și defectuoasă a Rusiei pentru staționarea forțelor sale militare pe teritoriul unui stat independent. Este o rețetă pentru încurajarea Rusiei să urmeze scenariu similar în alte țări, precum Ucraina – de ce nu le-ar urma dacă Vestul s-a făcut că nu vede și a acceptat acest scenariu în Moldova? Lucrarea dată nu este un apel la o confruntare cu Rusia – ci un apel pentru o angajare a Rusiei mai robustă, creativă și pro-activă. De asemenea este o încercare de a compara și contrasta scenariile existente, pentru a evidenția faptul că vectorul curent este de fapt cel mai rău scenariu din perspectiva financiară, politică, de securitate regională și chiar etică. Acest fapt va avea și repercusiuni importante pentru alte situații de război hibrid pe care Rusia le susține – în Ucraina și Georgia.

În termeni practici, sunt doar două tipuri de soluții pentru conflictul transnistrean și cele similare din zona post-sovietică: una din soluții ar păstra suveranitatea și integritatea teritorială a Moldovei, Georgiei și Ucrainei și alta ar transforma aceste trei țări în sateliți politici ai Rusiei. Acceptarea scenariului rusesc de “soluție politică cuprinzătoare” ar putea fi percepută ca o cale ușoară pentru mulți factori de decizie în UE, dar de fapt ar induce neapărat cea de-a doua soluție. Dacă scopul este cel de a implementa prima soluție, în lipsa unei abordări militare, unica strategie fezabilă la moment este de a ridica la maxim costurile susținerii Rusiei a entităților separatiste. Sancțiunile economice sunt foarte efective în ordinea dată de idei. Acestea nu implică un rezultat imediat în ceea ce privește comportamentul Rusiei, deoarece va dura ceva timp pentru ca elita rusească să realizeze și să accepte din punct de vedere psihologic realitatea poverii costurilor implicate. Totuși, sancțiunile vor reduce la sigur și în mod constant capacitatea de facto a Rusiei de a susține entitățile separatiste.

Unii cititori ar putea menționa faptul, că sancțiunile reprezintă o presiune asupra cetățenilor de rând într-o măsură mai mare decât asupra țintei intenționate: conducerea separatistă. Astfel de enunțuri sunt foarte înșelătoare. Deși nu este recunoscut, entitățile separatiste nu-și restricționează locuitorii să plece – scurgerea de forță de muncă din regiunea transnistreană de fapt durează deja de mai mult timp. Localnicii cu aptitudini profesionale competitive continuă să plece din aceste regiuni în căutarea de oportunități mai bune. Sancțiunile doar vor accelera acest proces în derulare, cu multe persoane tinere și active plecând din regiune și obținând mai multă independență socială. Anume datorită acestei independențe sociale, dâșii și-ar dori ulterior să schimbe lucrurile spre bine în regiunile separatiste, unde vor continua să trăiască familiile lor.

Pe de altă parte, scăderea resursele care vin din Rusia vor forța elitele de conducere din aceste regiuni să examineze alternative, chiar dacă acestea sunt condiționate – pentru a avansa procesul de soluționare a conflictului. Alternativa pentru sancțiuni în acest caz este mult mai rea: aceasta rezidă în generații de persoane care trăiesc într-un regim autoritar fără șanse pentru dezvoltare politică și economică. Suportul din vest pentru soluția rusească și ajutorul necondiționat consecvent pentru aceste regiuni nu vor duce la dezvoltare economică ci vor extinde agonia rezidenților. Pe lângă acest fapt, după cum arată practica, o bună parte din asistența externă oferită regimurilor autoritare nu ajunge până la cei ce au nevoie de ea, dar rămâne sub controlul elitelor de la putere. Motivul cheie care stă la baza acestor conflicte cunoscute drept “înghețate” ține de faptul că asistența și suportul rusesc au eliminat orice stimulente pentru ca elitele guvernării separatiste să negocieze cu bună credință o soluție la conflicte. Pentru aceste elite nu contează de unde vine asistența – din Rusia sau din partea UE. Atâta timp cât aceste elite separatiste controlează fluxurile de asistență fără careva condiții, ele nu au stimulente să negocieze. Status quo-ul existent li se potrivește foarte bine.

Suportul economic al Rusiei pentru conducerea regiunii separatiste transnistrene a menținut conflictul în stare înghețată și închisă. Din cauza costurilor implicate, susținerea militară rusească de asemenea poate cataliza povară economică, pe care Rusia trebuie să și-o asume pentru a sprijini regimurile separatiste. Suportul militar este insuficient fără asistență economică. Acest fapt ar duce la pierderea legitimității elitelor de guvernare separatistă în ochii populației locale și chiar la rebeliuni posibile. Este puțin probabil ca elitele separatiste de la putere să utilizeze forța împotriva mulțimii, deoarece acest fapt ar marca sfârșitul lor. Fără un hotar comun cu Rusia (în cazul regiunii transnistrene), dâșșii nu au unde pleca.

Perspectiva nemulțumirii populare ar presa, în schimb, liderii regiunii transnistrene, care până în prezent au supraviețuit în baza suportului rusesc, să examineze modalități alternative de aprovizionare a rezidenților. Cea mai ușoară cale pentru ordinea dată de idei ar fi ca liderii separatiști să înceteze blocarea procesului de negocieri. Alternativa lor riscantă – de a lansa represii împotriva maselor populare nefericite – nu este deloc atractivă pentru dâșșii. Astfel opțiunile de politici pentru Occident sunt fie de a declanșa schimbări spre re-integrarea regiunii transnistrene în Moldova, fie de a continua să finanțeze și să susțină în următoarele decenii actorii-proxy de natură autoritară ai Rusiei. Datorită avantajului său că nu dispune de hotar direct cu Rusia, Moldova este cel mai bine poziționată pentru a debloca conflictul transnistrean, ca urmare a presiunii adiționale din partea Occidentului asupra entităților separatiste și Federației Ruse.

Ce înseamnă acest fapt în termeni practici? Oricât de descurajant ar suna din punct de vedere politic, în mod practic acest fapt înseamnă renunțarea la formatul negocierilor 5+2. Formatul dat a fost sortit eșecului de la bun început, deoarece a fost edificat pe un fundament defectuos. I-a oferit agresorului din conflict un rol confortabil de menținător al păcii, permițând reducerea costurilor generate de agresiune. Distanțarea de la formatul 5+2, aparent, a fost deja inițiată de autoritățile moldovenești. Ele trebuie să fie încurajate să mențină această cale. Formatul alternativ va surveni prin asistarea eforturilor Moldovei în ONU de a retrace forțele militare rusești din Moldova. Atât timp cât sunt soldați ruși pe teritoriul Republicii Moldova, nu va posibil de soluționat conflictul.

Nu este nevoie de reinventat bicicleta pentru a întreprinde următorii pași. Este nevoie de lansat un set de măsuri, care să implice sancțiuni bine-orientate referitor la conflictul transnistrean, abordând companiile și oficialii ruși implicați în conservarea conflictului în starea sa curentă. Trebuie să fie oferit și un pachet de stimulente pentru a încuraja acele acțiuni, care ar duce spre o soluționare reală a conflictului. Acest curs de acțiuni ar trebui să înceapă cu retragerea forțelor militare ruse și demilitarizarea formatului curent de menținere a păcii, dominat de Rusia, prin înlocuirea acestuia cu poliție civilă din țări terțe. În mod ideal, ar fi o misiune de reconstrucție post-conflict condusă de UE, care ar ajuta și Moldova și regiunea sa transnistreană să avanseze pe calea integrării în UE. Ținând cont că acest obiectiv al integrării Republicii Moldova va surveni mai devreme sau mai târziu, UE poate fi mai efektivă și mai rapidă în acordarea suportului necesar prin inițierea asistenței sale economice și politice de la etapa inițială a acestei noi abordări de soluționare a conflictului. Pentru

a atinge aceste obiective, Occidentul ar trebui să ajute Moldova în promovarea pe agenda Adunării Generale a ONU a subiectului retragerii trupelor rusești din regiunea transnistreană a Moldovei și în obținerea unui vot pozitiv pentru inițiativa dată. Ar mai trebui să blocheze și să penalizeze asistența financiară rusă pentru autoritățile auto-proclamate transnistrene, dacă aceasta nu parvine prin intermediul Guvernului Republicii Moldova.

Conflictul transnistrean este o manifestare a războiului hibrid și prin tratarea acestuia ca atare se va genera presiune cumulativă asupra Rusiei, pe lângă cea privind Ucraina. O astfel de abordare va face mai reală o soluție pentru Ucraina, deoarece va epuiza mai rapid resursele de care dispune Rusia pentru a susține conflictele hibride în politica sa externă. Oricare resurse nu sunt fără fund și astfel tind să se sfârșească, dacă se cheltuie mai repede decât sunt acumulate. Este o chestiune ce ține de o perioadă mai lungă de timp. Un extra bonus pentru Vest, inclusiv UE și SUA, ține de faptul că prin sporirea costurilor pentru susținerea de către Rusia a separatismului transnistrean, va deveni mai dificil pentru Rusia să-și susțină operațiunile politicii sale externe în alte regiuni, inclusiv Siria. Astfel se va diminua capacitatea Federației Ruse de a acționa drept un spoiler al inițiativelor diplomatice occidentale în alte zone volatile de pe glob.

Vestul de asemenea ar trebui să reziste tentației de a opta pentru ceea ce ar putea (în mod greșit) să perceapă ca soluții ușoare pentru conflictul transnistrean. Multe din acestea sunt promovate de Federația Rusă prin canale diplomatice bilaterale cu țări individuale,¹³ sau chiar prin încurajarea centrelor analitice occidentale cu reputație de a-i avansa ideile aferente.¹⁴ Toate aceste abordări sunt elemente constitutive ale unui război hibrid clasic.

Această lucrare a fost elaborată în cadrul proiectului: “Verificarea realității în Moldova – vizita de studiu în Moldova al Congresmenilor SUA în 2017” și “Promovarea Măsurilor de Întărire a Încrederii și Cooperarea Sectorială între Moldova și Regiunea Transnistreană” susținute financiar de The Black Sea Trust for Regional Cooperation. Opiniile exprimate în această lucrare sunt cele ale autorilor și nu reflectă neapărat viziunile The Black Sea Trust for Regional Cooperation sau cele ale Asociației pentru Politica Externă din Moldova.

13 Țări individuale, chiar și membri ai UE și NATO, pot fi ademenite de Federația Rusă pentru a-i susține planurile sale nefaste, din cauza statutului sau poziției diplomatice temporare a acestora, cum ar fi deținerea președinției unei organizații internaționale. Aceste țări ar putea să dorească să-și demonstreze progresul diplomatic în fața comunității internaționale, chiar dacă acesta progres este doar verbal și nu are nici-o substanță. UE și NATO ar trebui să descurajeze astfel de comportament iresponsabil al membrilor lor individuali, care ar putea crea provocări de durată pentru organizații, soluționarea ulterioară a cărora ar putea fi extrem de costisitoare.

14 Mai recent, în 2017, centru de cercetare International Crisis Group a promovat în mod repetat ideea evitării crizei umanitare în entitățile separatiste din Moldova, Ucraina și Georgia. Acesta a sugerat că UE ar trebui să preia (de la Rusia) povara finanțării entităților separatiste, prin abordarea necesităților rezidenților “blocați” în aceste entități. Deși argumentarea dată ar putea suna foarte atrăgătoare din motive umanitare, ea este totalmente înșelătoare – responsabilitatea pentru potențialele probleme umanitare ar trebui să fie plasată pe umerii Federației Ruse, care menține în mod artificial aceste entități.

Lined area for writing, consisting of multiple horizontal lines.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Această lucrare a fost elaborată în cadrul proiectului: “Verificarea realității în Moldova – vizita de studiu în Moldova al Congresmenilor SUA în 2017” și ”Promovarea Măsurilor de Întărire a Încrederii și Cooperarea Sectorială între Moldova și Regiunea Transnistreană” susținute financiar de The Black Sea Trust for Regional Cooperation. Opiniile exprimate în această lucrare sunt cele ale autorilor și nu reflectă neapărat viziunile The Black Sea Trust for Regional Cooperation sau cele ale Asociației pentru Politica Externă din Moldova.